

**Ombwdsmon
Ombudsman**
Cymru • Wales

Proses Gwyno'r Cod Ymddygiad - Crynodeb

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn y Gymraeg.
This document is also available in Welsh.

Cynnwys

1. Cyflwyniad.....	3
2. Cyn Asesu	3
3. Asesu	3
4. Ymchwilio.....	4
5. Adolygiad	6
6. Cyhoeddi	6

1. Cyflwyniad

1.1 Mae'r ddogfen hon yn nodi ein proses ar gyfer ystyried cwynion am achosion o dorri'r Cod Ymddygiad gan aelodau ac aelodau cyfetholedig o:

- awdurdodau lleol
- cynghorau cymuned
- awdurdodau tân ac achub
- awdurdodau parciau cenedlaethol a
- paneli'r heddlu a throseddu yng Nghymru.

2. Cyn Asesu

2.1 Caiff pob cwyn ac ymholiad eu derbyn gan y Tîm Derbyn.

2.2 Rhaid i'r Tîm Derbyn gadarnhau bod yr achwynydd yn cytuno i'r gŵyn (ac unrhyw ddogfennau a atodwyd) gael ei rhannu ag eraill, (gan gynnwys yr aelod cyhuddedig, y Swyddog Monitro, a lle bo'n briodol, y Clerc). Rhaid i'r achwynydd hefyd fod yn barod i roi tystiolaeth lafar i gefnogi ei gŵyn i Bwyllgor Safonau'r awdurdod neu dribiwnlys achos a benodir i ystyried unrhyw adroddiad a gyhoeddir gennym.

2.3 Lle bo'r wybodaeth a ddarparwyd a/neu gopiau o ddogfennau yn y gŵyn yn ymwneud â thrydydd parti, efallai y bydd angen i'r Tîm Derbyn gael datganiad gan y trydydd parti hwnnw er mwyn iddo gael ei ystyried fel rhan o'r gŵyn a gyflwynwyd.

3. Asesu

3.1. Yna, caiff y gŵyn ei throsglwyddo i'r Tîm Cod Ymddygiad. Bydd Swyddog Ymchwilio yn penderfynu a fydd y gŵyn yn cael ei hymchwilio. I wneud y penderfyniad hwn, byddant yn asesu'r gŵyn yn erbyn ein prawf cyhoeddedig sy'n cynnwys dau gam:

- y prawf ar sail tystiolaeth - rydym yn ystyried a oes tystiolaeth uniongyrchol bod y Cod wedi'i dorri.
- y prawf ar sail budd cyhoeddus - rydym yn ystyried a oes angen ymchwilio i'r gŵyn neu ei chyfeirio at y Panel Dyfarnu neu bwyllgor safonau er budd y cyhoedd.

- 3.2. Os bydd y gŵyn yn methu â diwallu'r naill gam neu'r llall o'r prawf dau gam, bydd y Swyddog Ymchwilio yn ystyried:
- a oes angen cael rhagor o wybodaeth gan yr achwynydd i ategu'r honiad sydd wedi'i wneud.
 - a ddylem gyfeirio'r mater at Swyddog Monitro/Clerc yr awdurdod perthnasol i'w ystyried o dan ei broses ddatrys leol (os yw'n briodol).
- 3.3. Os nad yw'r un o'r rhain yn berthnasol, byddwn yn gwrthod y gŵyn. Bydd y Swyddog Ymchwilio yn ysgrifennu at yr achwynydd, yr aelod cyhuddedig, y Swyddog Monitro a Chlerc y Cyngor Tref neu Gyngor Cymuned (Ile bo'n briodol), i roi gwybod iddynt am y penderfyniad a bydd y ffeil yn cael ei chau.
- 3.4. Os bydd y Swyddog Ymchwilio o'r farn bod y prawf dau gam wedi'i ddiwallu a bod yr Ombwdsmon yn cytuno ar ymchwiliad, byddant yn ysgrifennu at yr aelod cyhuddedig, y Swyddog Monitro a, lle bo'n briodol, y Clerc. Byddwn yn amlinellu cwmpas yr ymchwiliad ac yn rhannu copi wedi'i olygu o'r gŵyn a dderbyniwyd. Gall yr aelod cyhuddedig ymateb i'r gŵyn a wnaed ond nid oes rheidrwydd arno i wneud hynny ar hyn o bryd. Dyma ddechrau cam Ymchwilio'r broses.
- 3.5. Bydd y Swyddog Ymchwilio yn gofyn hefyd am ddewis iaith (Cymraeg neu Saesneg) yr achwynydd, yr aelod cyhuddedig a Chlerc y Cyngor Tref neu Gyngor Cymuned (Ile bo'n briodol).

4. Ymchwilio

- 4.1 Bydd y Swyddog Ymchwilio yn ystyried yr holl wybodaeth a ddarparwyd gan yr achwynydd ac yn holi neu'n gofyn am wybodaeth gan unrhyw berson neu gorff y mae'n ei ystyried yn briodol.
- 4.2 Efallai y byddwn yn newid cyfeiriad a chwmpas ymchwiliad.
- 4.3 Efallai y byddwn yn cychwyn ymchwiliad newydd os gwelir ei bod yn bosibl bod aelodau etholedig eraill wedi torri'r Cod.

- 4.4 Efallai y byddwn yn terfynu ymchwiliad os credir nad yw gofynion y prawf dau gam wedi'u diwallu bellach.
- 4.5 Pan fydd y Swyddog Ymchwilio yn fodlon eu bod wedi gwneud pob ymholiad rhesymol a chymesur, byddant yn rhannu'r dystiolaeth a gasglwyd y mae'n debygol y dibynnir arni ar gyfer cwblhau'r ymchwiliad gyda'r aelod cyhuddedig.
- 4.6 Caiff yr aelod cyhuddedig gyfle i ymateb mewn cyfweliad i'r gŵyn/cwynion ac i'r dystiolaeth a gasglwyd.
- 4.7 Pan fydd yr ymchwiliad wedi'i gwblhau, bydd y dystiolaeth yn cael ei hadolygu a bydd canlyniad yr ymchwiliad yn cael ei benderfynu.
- 4.8 Y canlyniadau posibl i'r ymchwiliad yw:
- a) nad oes tystiolaeth bod y Cod wedi cael ei dorri
 - b) nad oes angen cymryd camau
 - c) y bydd adroddiad ar y mater yn cael ei anfon at y Swyddog Monitro er mwyn ei ystyried gan y Pwyllgor Safonau
 - d) y bydd adroddiad ar y mater yn cael ei anfon at Lywydd Panel Dyfarnu Cymru er mwyn ei benderfynu gan dribiwnlys
- 4.9 Os gwnawn benderfyniad i derfynu ymchwiliad o dan a) a b) uchod, byddwn yn ysgrifennu llythyr i roi gwybod i'r achwynydd, yr aelod cyhuddedig, y Swyddog Monitro a Chlerc yr awdurdod perthnasol (lle bo'n briodol).
- 4.10 Mewn achosion lle byddwn yn penderfynu terfynu ymchwiliad o dan c) a d) uchod, byddwn yn anfon adroddiad drafft at yr aelod cyhuddedig. Byddwn yn ystyried unrhyw sylwadau y gallant eu gwneud a byddwn yn adolygu'r adroddiad a'i gasgliadau cyn cyhoeddi adroddiad terfynol. Bydd copi o'r adroddiad terfynol yn cael ei rannu gyda'r aelod cyhuddedig, y Swyddog Monitro a Chlerc yr awdurdod perthnasol (lle bo'n briodol). Bydd crynodeb yn cael ei anfon ar yr achwynydd.

5. Adolygiad

- 5.1 Gall achwynwyr wneud cais ysgrifenedig am adolygiad o'n penderfyniad, o fewn 20 diwrnod o'i dderbyn.
- 5.2 Mae'n rhaid iddynt ddangos ein bod wedi methu â rhoi ystyriaeth briodol i wybodaeth sydd ar gael neu a oedd wedi'i darparu eisoes.
- 5.3 Os yw cais am adolygiad ar achos Cod yn cynnwys gwybodaeth 'newydd' sy'n cynnwys gwybodaeth neu ddatganiadau tystion, yna gofynnir i achwynwyr wneud cwyn newydd.
- 5.4 Pan ofynnir am adolygiad o benderfyniad ymchwiliad byddwn yn hysbysu'r aelod cyhuddedig, y Swyddog Monitro a'r Clerc (lle bo'n briodol) a rhoi cyfle iddynt wneud sylwadau.
- 5.5 Caiff ceisiadau am adolygiad eu hanfon ymlaen at ein Swyddog Arwain ar Adolygiadau, i'w hystyried.
- 5.6 Bydd yr aelod cyhuddedig, y Swyddog Monitro a'r Clerc (lle bo'n briodol) hefyd yn cael gwybod am ganlyniad yr adolygiad.
- 5.7 Fel rheol, ni allwn ystyried heriau i'n penderfyniadau os ydym wedi cwblhau ymchwiliad o dan c) a d) uchod.

6. Cyhoeddi

- 6.1 Caiff y ddogfen hon ei hadolygu bob 2 flynedd a'i chyhoeddi'n fewnol ac yn allanol.
- 6.2 Gellir anfon pob ymholiad am y ddogfen hon at rheolipolisi@ombwdsmon.cymru